

УКРАЇНА

(19) UA

(11) 43921

(13) C2

(51) 6 F04B1/20, F04B13/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ НА ВИНАХІД

(54) ОПОРА АКСІАЛЬНО-ПЛУНЖЕРНОГО НАСОСА

1

2

(21) 97125931

(22) 09 12 1997

(24) 15 01 2002

(46) 15 01 2002, Бюл. № 1, 2002 р.

(72) Романовський Георгій Федорович, Хлопенко
Микола Якович(73) Український державний морський технічний
університет

(56) SU, а с № 1753021

(57) 1 Опора аксіально-плунжерного насоса, що
складається з башмаків плунжерів, опертих на
нахилену шайбу, сепаратора башмаків, та гідро-

динамічного упорного підшипника ковзання з са-
моустановлювальними колодками, поверхня кон-
такту яких з нахиленою шайбою виконана у
вигляді сектора, а опорна поверхня у вигляді сфе-
ри, яка відрізняється тим, що опорні сферичні
поверхні колодок оперті на пружні елементи

2 Опора по п 1, яка відрізняється тим, що пруж-
ний елемент виконаний у вигляді круглої платівки,
вільно опертої на основу жорсткого циліндричного
кільця, яке посаджено в гніздо підкладного кільця з
рухомою посадкою

Винахід відноситься до паливних систем газо-
турбінних двигунів, зокрема до аксіально-
плунжерних насосів, і може бути використаний у
машинобудуванні

Відома опора паливного аксіально-плунжерного
насоса, яка складається із башмаків плунжерів, се-
паратора башмаків та нахиленої шайби, яка служить
одночасно упорним підшипником ("Авиационный
двухконтурный турбореактивный двигатель Д-30КУ"
ТО М, Машиностроение, 1975) Недостатком її з'яв-
ляється зношування робочих поверхонь тертя баш-
маків

За прототип прийнята опора аксіально-
плунжерного насоса, яка складається з гідродинамі-
чного упорного підшипника ковзання з само установ-
люваними колодками, поверхня контакту яких з на-
хиленою шайбою виконана у вигляді сектора, їх
опорна поверхня у вигляді сфери, жорстко опертої
на підкладне кільце, а гребінь зв'язаний з притисним
сепаратором опорних башмаків і плунжерів з'єднан-
ням, яке забезпечує радіальне переміщення опорних
башмаків відносно ротора насоса (А с 1753021
(СССР) Опора аксіально-плунжерного насоса/ ТО
"Машпроект", авт. изобр В.И. Попов, Н.Я. Хлопенко
-Заявл. 28.06.89, №4711119/29, Опубл. в Б.И., 1992,
№29) Недоліком такої опори з'являється порівняль-
но більша нерівномірність натиску колодок, обумов-
лювана різнотовщинністю опорних башмаків, яка
приводить до перекоосу робочої поверхні гребеня
відносно робочої поверхні колодок, що обмежує її
несучу здатність

Задача винаходу - створити таку опору аксі-
ально-плунжерного насоса, у якій включення нового
елемента дозволило би вирівняти навантаження
на колодки і за рахунок цього підвищити її несучу
здатність, надійність та ресурс роботи

Для розв'язування цієї задачі в опору аксіаль-
но-плунжерного насоса, що складається з башма-
ків плунжерів, опертих на нахилену шайбу, сепаратора
башмаків, та гідродинамічного упорного
підшипника ковзання з самоустановлюваними ко-
лодками, поверхня контакту яких з нахиленою
шайбою виконана у вигляді сектора, а опорна по-
верхня у вигляді сфери, опорні сферичні поверхні
колодок оперті на пружні елементи

Пружний елемент виконаний у вигляді круглої
платівки, вільно опертої на основу жорсткого цилін-
дричного кільця, яке посаджено в гніздо підклад-
ного кільця з рухомою посадкою

Наявність пружних елементів в опори забез-
печує вирівнювання осевого навантаження по
колодкам

На фіг. 1 зображена опора аксіально-
плунжерного насоса, на фіг. 2 - розгортка по сере-
динному колу колодок

Опора аксіально-плунжерного насоса склада-
ється з опорних башмаків 1 плунжерів, прижимно-
го сепаратора 2 башмаків 1 та гідродинамічного
упорного підшипника ковзання Упорний підшипник
ковзання складається з гребеня 3 і колодок 4. Ко-
жна колодка 4 оперта на круглу пружну платівку 5,
вільно оперту на жорстке циліндричне кільце, яке

(13) C2

(11) 43921

(19) UA

посаджено в гніздо підкладного кільця 7 з рухомою посадкою. Пружні платівки 5 призначені для вирівнювання осевого навантаження на колодки 4. Гребінь кінематично зв'язаний з притискним сепаратором 2 башмаків 1 штифтами 8, які забезпечують радіальне переміщення опорних башмаків 1 відносно ротора 9 насоса.

У процесі роботи насоса при обертанні ротора 9 і перекосі гребеня 3, зв'язаного з притискним сепаратором 2 башмаків 1 штифтами 8, коли віддільні колодки 4 навантажені неоднаково, більш навантажена пружна платівка 5, жорстко оперта на циліндричне кільце 6, посажене в гніздо підкладного кільця 7, придбає більший прогиб порівнюючи з менш навантаженою, завдяки чому відбувається вирівнювання навантаження по окремим колодкам 4 і як наслідок цього збільшення несучої здатності підшипника.

Виграш у несучій здатності опори підтверджується розрахунками на прикладі підшипника з наступними даними: число колодок 8, середній радіус колодки 4,3 см, довжина колодки на середньому радіусі та її ширина 1,6 см, частота обертання гребеня 41,87 рад/с, статичне навантаження 1 кН, змазуюча рідина - паливо ГТД. Розрахунки проводились при різних перекосах гребеня по відомим методикам (Н.Я. Хлопенко. Работоспособность динамически нагруженных судовых упорных подшипников скольжения. Автореф. дисс. докт. техн. наук. - Николаев: УГМТУ, 1997 - 48 с.).

Динамічна несуча працездатність, тобто граничне навантаження на підшипник, описувалась гармонічною функцією часу з частотою восьмого порядку, який відповідає числу плунжерів в роторі насоса. В процесі чисельного аналізу визначалась гранична безрозмірна амплітуда α_f (відношення граничної динамічної амплітуди до статичного навантаження) такої дії при різних перекосах Δr робочої поверхні гребеня.

Результати розрахунків α_f від Δr при оптимальному значенні коефіцієнта жорсткості пружного елемента 5 МН/м під кожною колодкою приведені в таблиці.

Таблиця

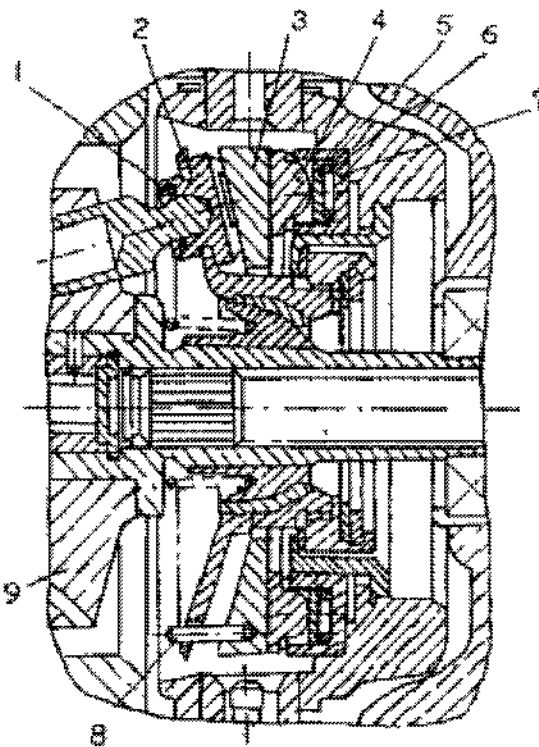
Перекося мкм	Δr	0	5	10	15	20
Безрозмірна амплітуда α_f		0,55	0,52	0,51	0,5	0,49

У випадку опирання колодок на жорстке підкладне кільце величина $\alpha_f \approx 0,35$ при перекосі $\Delta r = 5$ мкм. При більш високому перекосі вона стає ще менша.

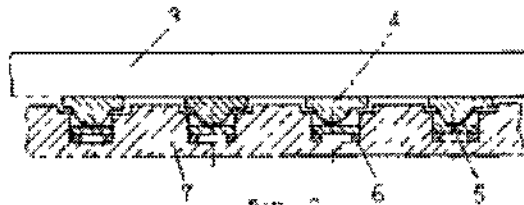
Розрахунки показали, що при відсутності перекося гребеня змазочна плівка спроектованої опори здатна нести гармонічне навантаження, для якого безрозмірна амплітуда α_f не перевершує 0,55. Навіть порівняно малий перекося дзеркала гребеня біля 5 мкм при жорсткому опиранні колодок скорочує це значення амплітуди приблизно на 37%.

Щоб підвищити несучу здатність опори до значення $\alpha_f \approx 0,5$ (відповідає $\Delta r \approx 20$ мкм), близького до гранично можливого значення 0,55 (відповідає $\Delta r = 0$), потрібно оперти сферичні поверхні колодок на пружні платівки з коефіцієнтом жорсткості 5 МН/м кожна.

Таким чином, при пружному опиранні колодок, та значному перекосі гребеня $\Delta r \approx 20$ мкм виграш у несучій здатності розглянутої опори приблизно на 43% більший порівнюючи з випадком абсолютно жорсткого опирання колодок та зовсім малому перекосі біля 5 мкм.

Фіг. 1

Фіг. 2